

Stefan Moysa

"Wagnis Theologie : Erfahrungen mit der Theologie Karl Rahners", wyd. Herbert Vorgrimler, Freiburg-Basel-Wien 1979 : [recenzja]

Collectanea Theologica 50/1, 195-196

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

samo przez się podejrzane? Czy wiara nie jest tym bardziej potrzebna, by przewyciężyć zło, które się na przykład w Oświeceniżu okazało? W sprawie zmiankowanego ogrodnika mówi autor, że tego rodzaju pojmowanie związane jest z wyobrażeniem o jednorazowej i niejako „punktowej” interwencji Boga w jakieś wydarzenie, podczas gdy On jest obecny jako podstawa i grunt wszystkich wydarzeń i to tak intymnie, że Go zauważyć nie możemy. Szeroko też mówi Rahner o posłannictwie Jezusa Chrystusa zwracając uwagę, że świadczy on o całkowitym oddaniu się Boga ludzkości w Jego osobie, która przez to przewyższa nieskończenie osobę jakiegokolwiek proroka czy założyciela religii.

Przytoczone pytania i odpowiedzi pozwalają sądzić, że postawione pytania rzeczywiście dotyczą trudności dzisiejszego człowieka i wychodzą z założenia, że tego rodzaju podstawowe trudności są właśnie najważniejsze. Rahner daje odpowiedzi wyczerpujące i zadowalające, choć czasem trochę przechodzą obok tematu. W sumie książka jest pewnego rodzaju apologetyką w najlepszym tego słowa znaczeniu i będzie pożyteczna dla wszystkich, którym rzeczywiście zależy na głoszeniu chrześcijańskiego orędzia, by było ono usłyszane i przyjęte przez współczesnego człowieka.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Wagnis Theologie. Erfahrungen mit der Theologie Karl Rahners, wyd. Herbert Vorgrimler, Freiburg-Basel-Wien 1979, Verlag Herder, s. 624.

Z okazji 75-tych urodzin Karola Rahnera jeden z jego uczniów i najbliższych współpracowników wydał książkę pamiątkową. Nie jest to zresztą pierwsze tego rodzaju dzieło, gdyż Herbert Vorgrimler jest również wydawcą dwóch wielkich tomów *Gott in Welt* (Freiburg-Basel-Wien 1964, Verlag Herder) dla upamiętnienia 60-tych urodzin uczonego, który jest może najczęściej omawianym teologiem współcześnie żyjącym. Pewne pojęcie o tym dają bibliografie umieszczone na końcu recenzowanej książki. Znajdujemy tam wprawdzie bibliografię dzieł i artykułów Rahnera wraz z tłumaczeniami i dalszymi wydaniem. Bibliografia ta zawiera tylko pozycje wydane w latach 1974—1979, gdyż jest kontynuacją innych podobnych, a łączna ilość ujętych tam pism autora wynosi 3535 pozycji! Dorobek zapewne znacznie pomnożony w stosunku do oryginalnej twórczości Rahnera, jednak świadczący o wpływie, jaki wywiera on na umysłowość współczesną. O wpływie tym świadczy również bibliografia literatury pomocniczej zawierająca wszystkie dzieła i artykuły o Rahnerze opublikowane w latach 1948—1978. Obejmuje ona 646 pozycji, w tym 44 książki, wliczając w to dysertacje doktorskie i numery czasopism naukowych wyłącznie Rahnerowi poświęcone. Reszta to artykuły w różnych czasopismach, przyczynki w dziełach zbiorowych czy też partie książek traktujących zasadniczo o innych tematach. W ostatniej bibliografii znajdziemy też 9 pozycji polskich. Nie jesteśmy więc na szarym końcu, jeżeli chodzi o recepcję teologii Rahnera, choć — trzeba przyznać — nie mamy też wielkich osiągnięć w tej dziedzinie.

Książka nie ma za zadanie przedstawienia całości poglądów niemieckiego teologa. Autorzy stawiają sobie cel o wiele skromniejszy, gdyż chcą podzielić się tym, jak jego teologię przeżyli i jakie miała ona dla nich znaczenie. Stąd też tytuł: doświadczenia z teologią Karola Rahnera. Obranie takiej drogi sugerowała też sama myśl Rahnerowska; jej punktem centralnym bowiem jest doświadczenie Boga. Rahner, według słów wydawcy, pracował całe życie nad tym, by w Kościele można było doświadczyć wiary, nadziei i miłości.

Wszystkie przyczynki, których autorami są ludzie jeszcze młodzi i pochodzący z całego świata, dzielą się na cztery zasadnicze grupy. Pierwsza z nich obejmuje te artykuły, które właśnie naświetlają rolę doświadczenia w teologii. Zaraz na początku Brüngel stawia tezę, że doświadczenie Ducha jest gruntem i nośnikiem całej teologii Rahnera, która na nim stoi jako na

fundamentum inconcussum. Inny autor natomiast, B. Fraling, nawiązuje do doświadczenia, które przeżył Rahner w ignacjańskich *Ćwiczeniach duchownych*. Pozostają one dla niego źródłem etyki egzystencjalnej, gdyż umożliwiają dokonanie należytego wyboru.

Druga grupa obejmuje prace dotyczące tajemnicy istnienia, jaka u Rahnera odgrywa tak wielką rolę. Tu należy zwrócić szczególną uwagę na te artykuły, które przyczyniają się do naświetlenia pojęć często przez Rahnera używanych, a jednak nie definiowanych. Puntel na przykład wyjaśnia pojęcia „transcendentalny” i „kategorialny”.

Trzecia część zatytułowana *O honor teologiczny człowieka* zawiera opracowania dotyczące Rahnerowskiej antropologii. Wszystkich, którzy myślą kategoriami przyrodniczymi zaciekawi tutaj artykuł O'Donovana o dialogu z darwinizmem. K. H. Ohlig wykazuje, jak Rahner przez swoje określenie Chrystusa jako Absolutnego Zbawiciela, który wychodzi naprzeciw ludzkiemu pragnieniu zbawienia, nadał nowe impulsy dla tak zwanej „chrystologii oddolnej” czyli wychodzącej bardziej od rzeczywistości empirycznej człowieka.

Część czwarta przedstawia służbę Rahnera dla Ewangelii praktyki pastoralnej. Znajdziemy tu między innymi artykuł Maldonada przypominający wkład, jaki Rahner wniósł do teologii słowa i sakramentu. Na uwagę zasługuje również artykuł Müggego przypominający jak wielkie znaczenie posiadają prace Rahnera dla wyjaśnienia historii i praktyki pokuty kościelnej.

Opracowania ostatniej grupy wreszcie chcą wykazać, jak Rahner przyczynił się do otwarcia Kościoła i do jego wyzwalającego działania. Można powiedzieć, że wszystkie przyczynki tej części obracają się wokół pojęcia „anonimowego chrześcijaństwa”, które jest jednym z centralnych pojęć Rahnerowskiej teologii i wyjaśnia możliwość zbawienia poza granicami wiźdźalnego Kościoła. Znać też w tych przyczynkach echa kontrowersji wokół tego pojęcia, które zapewne domaga się precyzji i pogłębienia, ale bez którego teologia już nie będzie mogła się obejść.

Całość imponującego przedsięwzięcia, jakim jest księga pamiątkowa ku czci Rahnera, pozwala na pewno lepiej zrozumieć wielkość, a także granice jego teologii. Odkrywa bowiem dalekie jej implikacje, a także pobudza do tego, aby myśleć Rahnera dalej pogłębiać i rozszerzać.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Rechenschaft des Glaubens. Karl Rahner-Lesebuch, wyd. Karl Lehmann i Albert Raffelt, Benziger Verlag, Verlag Herder, Zürich-Köln-Freiburg-Basel-Wien 1979, s. 469.

Inny sposób uczczenia Karola Rahnera z tej samej okazji wybrał jeden z jego najwybitniejszych uczniów — Karl Lehmann wraz ze swoim naukowym asystentem Albertem Raffeltem. Chodziło im przede wszystkim o udostępnienie możliwie szerokiemu gronu teologów, kapłanów i w ogóle ludzi zainteresowanych, wyboru pism Rahnera, który umożliwiłyby poznanie węzłowych problemów jego twórczości. Dlatego też 159 charakterystycznych wyjątków z artykułów i dzieł zachodnoniemieckiego teologa zostało ułożonych według pewnego porządku, który jest inspirowany syntetycznym opracowaniem Rahnera *Grundkurs des Glaubens*, choć nie trzyma się go niewolniczo. Całość została poprzedzona krótkim, ale wnikliwym szkicem, obrazującym życie i zasadnicze założenia teologii Rahnera. Przy końcu natomiast znajdujemy spis ważniejszych jego publikacji, obejmujący 53 pozycje książkowe oraz wykaz źródeł, który umożliwia sięgnięcie do oryginalnych pism autora.

Początek zasadniczego trzonu książki stanowią teksty, które — ogólnie